

Hogyan szüntessük meg az angol nyelv hegemóniáját a tudományos kutatásban?¹

Sasvári Péter²

Link: <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.22402.45764>

Bevezetés

A 2020-ban tudományos folyóiratokban megjelent cikkek 95%-a angolul íródott, és csak 1%-uk spanyolul vagy portugálul. Ezeket a számadatokat Ángel Badillo, a spanyol Real Instituto Elcano kutatóintézet spanyol nyelvi és kulturális vezető elemzője hozta nyilvánosságra a spanyolországi, portugáliai és latin-amerikai tudományok nyelvi sokszínűségéről szóló jelentés előzetes következtetéseinek bemutatása során. A tanulmányt az Ibero-Amerikai Államok Szervezete (Organization of Ibero-American States; OEI) készítette Real Instituto Elcano kutatóintézettel partnerségben. [1]

Elméleti háttér

A novemberben Brazíliában hivatalosan is bemutatásra kerülő kutatásból kiderül, hogy tavaly az ibero-amerikai országok – ahol spanyolul vagy portugálul beszélnek – kutatóinak 84%-a angolul publikálta saját munkáját [anyanyelve helyett](#). [2]

„Spanyolországban a tudósok mindössze 13%-a prezentálta munkáját spanyolul, ezt követi a mexikóiak 12%-a, a chileiek 16%-a, és körülbelül 20%-uk Argentínában, Kolumbiában és Peruban”

olvasható a jelentésben. Ami a portugál nyelvet illeti, a portugál kutatók 3%-a használta saját nyelvét publikált munkájában, míg a brazil tudósok 12%-a. A többiek angolul publikáltak.

Végző soron a legtöbb állampolgár nem férhet hozzá ahhoz a tudományhoz, amelyet az adójából finanszíroz.

A német, a francia és az orosz nyelv, amelyeket egykor gyakran használtak a különböző tudományos publikációkban, most hasonló helyzetben vannak: a 2020-ban tudományos folyóiratokban megjelenő összes tanulmány, bírálat vagy tudományos konferencia kevesebb mint 1%-át írták ezeken a nyelveken.

Az angol nyelv ma teljesen uralkodó szerepet játszik a tudományos ismeretek előállításában és terjesztésében. De miért is van ez így? És mi lehet ennek a kockázata, ha van egyáltalán? Egy telefonos

¹ Az alábbi közlemény a Nemzeti Közzolgálati Egyetem Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar gondozásában megjelenő **Államtudományi Hírlevél** Tudományos sarok rovatában jelent meg. A korábbi hírlevelek elérhetőek az alábbi honlapon keresztül: <https://antk.uni-nke.hu/kutatas-tudomanyos-elet/allamtudomanyi-hirlevel/allamtudomanyi-hirlevel-2023>

Az oktatási anyagnak szánt tanulmány **Juan Miguel Hernández Bonilla (2023): How to end the hegemony of English in scientific research**, <https://english.elpais.com/usa/2021-07-30/how-to-end-the-hegemony-of-english-in-scientific-research.html> alapján készült.

² Egyetemi docens, Nemzeti Közzolgálati Egyetem, Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar, Közzervezési és Infotechnológiai Tanszék, 1083 Budapest, Ludovika tér 2. E-mail: Sasvari.Peter@uni-nke.hu

interjúban Badillo elmondta, hogy **nem egészen az jelenti a problémát, hogy a tudományt angolul publikálják, hanem hogy nem publikálják más nyelveken.**

Badillo, a [Salamancai Egyetem](#) [4] Szociológiai és Kommunikációs Tanszékének munkatársa elmondta, hogy a jelentés célja segíteni abban, hogy a nyelv ne legyen akadály a tudáshoz való hozzáférésnek. Ennek a tudásnak a társadalom minden tagja számára hozzáférhetőnek kell lennie, és nem szabad, hogy ára legyen a tudomány nemzetközivé válásának tekintetében.

„Fontos a sokszínűség előmozdítása anélkül, hogy sérülne a kapcsolati hálózatok fejlődése, a magánbefektetések alakulása vagy a tudományos eredmények minősége” –

mondta.

A helyzetnek nemcsak a tudományhoz, hanem a geopolitikához is köze van – teszi hozzá.

„Az ibér-amerikai országok az angol magánipar csapdájába estek” –

mondta Badillo.

„Az államok fizetnek a tudósoknak, hogy vizsgálódjanak; mi előállítjuk a tudást, odaadjuk a nagy folyóiratoknak, ezzel eladományozzuk a munkánk eredményeit, majd ezek a kiadványok valóban elképesztő összeget kérnek a nemzeti tudományos rendszerektől azért, hogy hozzáférjenek a saját vizsgálataink eredményeihez.”

Végső soron a legtöbb állampolgár nem férhet hozzá ahhoz a tudományhoz, amelyet az adójából finanszíroz, mert az csak olyan kiadványokban érhető el, amelyek esetében a más nyelven írt tartalmak olvasásáért amúgy is díjat kell fizetni.

Ana Paula Laborinho, az OEI kétnyelvűséggel és a portugál nyelv terjesztésével foglalkozó ibér-amerikai program főigazgatója egyetért ezzel.

„A tudományt egy adott nyelven írni több annál: a világ kulturális reprezentációjában való gondolkodást jelenti. A tudáshoz való közös hozzáférés hatással van a regionális gazdasági fejlődésre” –

mondta.

Az „**angol nyelv diktatúrájának**” – ahogyan a tanulmány szerzői nevezték – három oka van.

Az **első** a tehetetlenség: [A II. Világháború](#) [5] után a német többé már nem volt a tudomány nyelve, ugyanúgy, ahogy a német előtt a francia, és jóval a francia előtt a latin. Azóta is széles körben elterjedt nézet, hogy a legjobb tudományos munkát angolul készítik és publikálják.

„Ez azt a téves képzetet kelti, hogy a nem ezen a nyelven írt tudományos munka nem azonos minőségű” –

mondta Badillo. – Ez egyfajta szegregáció.

Az ibér-amerikai országok számos kutatója nemcsak a nemzetközi tudományos közösséggel való kapcsolattartás miatt publikál angolul, hanem státusz okokból is.

Elmondta, hogy az ibér-amerikai országok számos kutatója nemcsak a nemzetközi tudományos közösséggel való kapcsolattartás miatt publikál angolul, hanem státusz okokból is.

„A tudósok úgy vélik, hogy ha nem angolul publikálnak, akkor nem jutnak be bizonyos folyóiratokhoz, és ezek a folyóiratok olyan legitimitást biztosítanak, amely lehetővé teszi a kutatók számára, hogy bekapcsolódjanak az ösztönzőrendszerbe, és munkájukkal feljebb lépjenek a ranglétrán.”

A **második** ok az ösztönzőrendszer.

„A publikált munkák minőségét a publikáló folyóirat idézettségi hatásával mérik, nem pedig a tartalom relevanciájával vagy újszerűségével” –

magyarázza Badillo. A legtöbbet idézett folyóiratok pedig angol nyelvűek.

A **harmadik** ok a másik kettőhöz kapcsolódik, és meghatározza azt.

„Két nagy nemzetközi vállalat létezik, az Elsevier [6] és a Clarivate Analytics [7], amelyek privatizálták a tudomány minőségének értékelési rendszereit; ők készítik azoknak a folyóiratoknak az impakt faktorát felsoroló nemzetközi indexeket, amelyek évtizedek óta az angol nyelvet részesítik előnyben” –

mondta Badillo.

Mindenhez jön még az a tény, hogy az amerikai tudósok jellemzően csak angolul beszélnek, és hogy az elmúlt évtizedekben számos amerikai egyetemen megszűnt a nyelvtanulás.

„Ha kutatóként azt akarom, hogy az amerikai egyetemeken olvassák a munkámat, angolul kell írnom, ez gyakorlatilag kötelesség” –

mondta Badillo.

Ez számos következménnyel jár. Az egyik a nyelvi akadályok miatt korlátozott hozzáférés a tudáshoz. A nyelvek pedig többek, mint kommunikációs rendszerek, a valóság előállításának rendszerei is. Ahogy Ludwig Wittgenstein osztrák filozófus mondta:

„A nyelvtudásom határai a világom határai”.

Badillo egy másik lehetséges eredményt is hozzátesz:

„Ha hagyjuk, hogy az angol nyelv megőrizze a tudomány feletti hegemóniáját, néhány éven belül azt tapasztalhatjuk, hogy sem a spanyol, sem a portugál nem használható többé a tudományos ismeretek kifejezésére. Ha ez a helyzet a következő 50 évben változatlan marad, és az angol megszilárdul a tudomány egyetlen nyelveként, az ibér-amerikai országokban az egyetemi előadásokat talán már nem is spanyolul és portugálul tartják majd”.

Megoldás

Az OEI és a Real Instituto Elcano által javasolt válasz a nyílt tudomány felé való elmozdulás, egy olyan mozgalom, amely a tudományos kutatást és terjesztést – ideértve a publikációkat és az adatbázisokat – ingyenessé és minden állampolgár számára hozzáférhetővé teszi.

„A tudománynak ki kell lépnie az elefántcsonttoronyból, ahol évek óta bürokratizálódott, és több párbeszédet kell folytatnia a társadalommal” –

hangsúlyozta Badillo, rámutatva azokra az eszközökre, amelyek segíthetnek a paradigmaváltásban.

„A mesterséges intelligenciának és az automatikus fordításnak segítenie kell a tudományhoz való hozzáférésben. Ideális lenne, ha rövid távon lehetőség nyílna arra, hogy minden tudományos cikk tartalmát ne csak spanyol vagy portugál, hanem koreai, mandarin [8] vagy bármely más nyelvre lefordítva is elolvashassuk.”

Felhasznált irodalom

- [1.] Juan Miguel Hernández Bonilla (2023): How to end the hegemony of English in scientific research, <https://english.elpais.com/usa/2021-07-30/how-to-end-the-hegemony-of-english-in-scientific-research.html>
- [2.] Ana Torres Menárguez (2021): Defenders of bilingual education in Spain: ‘It’s a mistake to think that students will speak English like they do Spanish’, <https://english.elpais.com/society/2021-07-14/defenders-of-bilingual-education-in-spain-its-a-mistake-to-think-that-students-will-speak-english-like-they-do-spanish.html>
- [3.] Jesus Ruiz Mantilla (2019): Why Spanish is fast becoming Britain’s favorite foreign language, https://english.elpais.com/elpais/2019/07/11/inenglish/1562839181_437490.html
- [4.] Martin Casariego (2018): Salamanca, Spain’s great university city, https://english.elpais.com/elpais/2018/10/26/inenglish/1540554903_326526.html
- [5.] Ferran Bono (2019): When 007 helped plot the invasion of Spain, https://english.elpais.com/elpais/2019/10/24/inenglish/1571912948_973737.html
- [6.] Elsevier, <https://beta.elsevier.com/?trial=true>
- [7.] Clarivate Analytics, <https://clarivate.com/>
- [8.] Fernando Peinado (2019): Chinese, the new ‘in’ language at Madrid’s private schools, https://english.elpais.com/elpais/2019/05/27/inenglish/1558969684_386348.html